

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра державного будівництва

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2021

Харків
2021

Силабус навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 23 с.

Розробники:

Світлана Серьогіна, докторка юридичних наук, професорка;

Ірина Бодрова, кандидатка юридичних наук, доцентка;

Аліна Муртіщева, кандидатка юридичних наук, асистентка

Затверджено на засіданні кафедри державного будівництва

(протокол № 2 від 07 вересня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)

затверджено на засіданні кафедри державного будівництва

(протокол № 15 від 10 червня 2022 р.)

Завідуюча кафедри – Світлана Серьогіна, докторка юридичних наук,
професорка

Дані про викладачів:

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Серьогіна Світлана Григорівна, завідуюча кафедрою, д.ю.н., професорка
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	s.g.seregina@nlu.edu.ua
Консультації	щочетверга, щоп'ятниці
Онлайн консультації	щочетверга, щоп'ятниці

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Бодрова Ірина Іванівна, доц., к.ю.н., доцентка
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	i.i.bodrova@nlu.edu.ua
Консультації	щопонеділка, щовівторка
Онлайн консультації	щопонеділка, щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Болдирев Сергій В'ячеславович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	s.v.boldyryev@ nlu.edu.ua
Консультації	щопонеділка, щовівторка
Онлайн консультації	щопонеділка, щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Величко Валерій Олександрович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04

E-mail	v.ol.velycho@nlu.edu.ua
Консультації	щопонеділка, щовівторка
Онлайн консультації	щопонеділка, щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Лялюк Олексій Юрійович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.yu.lyalyuk@nlu.edu.ua
Консультації	щопонеділка, щовівторка
Онлайн консультації	щопонеділка, щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Муртіщева Аліна Олександрівна, к.ю.н., асистентка
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	a.o.murtischeva@nlu.edu.ua
Консультації	щочетверга, щоп'ятниці
Онлайн консультації	щочетверга, щоп'ятниці

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Омелько Іван Іванович, к.ю.н., асистент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	i.i.omelko@nlu.edu.ua
Консультації	щосереда, щочетверга
Онлайн консультації	щосереда, щочетверга

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Петришина Марина Олександрівна, доц., к.ю.н., доцентка
Контактний	(057) 704-93-04

телефон	
E-mail	m.o.petryshyna@nlu.edu.ua
Консультації	щочетверга, щоп'ятниці
Онлайн консультації	щочетверга, щоп'ятниці

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Соляник Костянтин Євгенович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	k.ye.solyannik@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка, щочетверга
Онлайн консультації	щовівторка, щочетверга

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Стешенко Тетяна Віталіївна, доц., к.ю.н., доцентка
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	t.v.steshenko@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка, щосереді
Онлайн консультації	щовівторка, щосереді

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Фролов Олександр Олександрович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.o.frolov@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка, щосереді
Онлайн консультації	щовівторка, щосереді

Назва навчальної дисципліни	Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Чиркін Антон Сергійович, доц., к.ю.н., асистент

Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	a.s.chyrkin@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка, щосереді
Онлайн консультації	щовівторка, щосереді

Анотація навчальної дисципліни

Аналізується сучасна правова доктрина і практика організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні, територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні. Визначаються проблеми та шляхи удосконалення правової політики у сфері регіонального розвитку, імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні, способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування, проблеми імплементації в Україні міжнародних стандартів етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців. Розкриваються особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» – формування цілісного уявлення про сучасну правову доктрину і практику організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні та основних умінь по застосуванню законодавства у цій сфері, активізація аналітичної діяльності студентів, а також практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- надання теоретичних і прикладних знань про організацію державної влади та місцевого самоврядування в Україні;
- розуміння організаційно-правових, інституційних, територіальних, матеріально-фінансових аспектів реформи децентралізації влади;

- надання знань про європейський досвід модернізації територіальної організації влади та міжнародні стандарти у цій сфері;
- надання навичок логічного, критичного і системного аналізу практики здійснення регіональної політики в Україні;
- розуміння правових та інституційних аспектів взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розуміння поняття, принципів та вимог належного урядування, вміння критично оцінювати рівень імплементації стандартів належного урядування в системі органів державної влади та місцевого самоврядування;
- надання навичок аналізу функціонально-компетенційної специфіки діяльності органів місцевого самоврядування та здатності пропонувати шляхи вирішення компетенційних конфліктів у діяльності органів публічної влади;
- розуміння прогалин та колізій правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способів їх подолання;
- розуміння теоретичних та прикладних проблем нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування;
- знання особливостей публічної комунікації в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- виявлення актуальних проблем реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розуміння та вміння тлумачити етичні стандарти державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Порівняльне правознавство».

Кореквізити: «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Професійна відповідальність правника».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті освоєння навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РН НД 1. Аналізувати концептуальні засади організації державної влади та місцевого самоврядування, конституційної і муніципальної реформ в аспекті децентралізації влади та зміцнення місцевого самоврядування.

РН НД 2. Оцінювати ефективність механізму правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування.

РН НД 3. Здійснювати підготовку проєктів нормативно-правових актів з питань організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

РН НД 4. Оцінювати вплив міжнародно-правових стандартів (принципів) організації державної влади та місцевого самоврядування на механізм здійснення публічної влади та її територіальну організацію.

РН НД 5. Узагальнювати результати реформи децентралізації влади в інституційній, правовій, організаційній, територіальній, матеріально-фінансовій сферах.

РН НД 6. Аналізувати практику запровадження різних форм взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

РН НД 7. Досліджувати стан реалізації принципів та вимог належного врядування в практичній діяльності органів публічної влади.

РН НД 8. Використовувати сучасні досягнення в сфері надання електронних послуг населенню.

РН НД 9. Пропонувати шляхи вирішення компетенційних конфліктів у діяльності органів публічної влади.

РН НД 10. Володіти навичками подолання прогалин і колізій правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування.

РН НД 11. Пропонувати способи посилення транспарентності в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

РН НД 12. Володіти навичками додержання антикорупційних та інших етичних вимог поведінки державних і муніципальних службовців.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.	Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.	10
2	Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації європейських стандартів.	Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації європейських стандартів.	10
3	Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.	Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.	12
4	Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.	Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.	10
5	Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.	Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.	12
6	Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.	Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.	12
7	Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	10
8	Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.	Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.	12

9	Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.	Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.	12
10	Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	10
11	Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	10
12	Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементації в Україні.	Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементації в Україні.	12

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/ п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.		166
2	Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.	Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.	
3	Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.	Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.	
4	Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.	Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- доопрацювання матеріалів лекції,
- розробка схем, таблиць з тем навчальної дисципліни,
- робота в інформаційних мережах,
- анотування прочитаної додаткової літератури,
- підготовка постатейних матеріалів до законів,
- підготовка презентації, есе, усної доповіді,
- підготовка та подання до опублікування наукової статті, тез наукової доповіді чи повідомлення,
- здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства тощо.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у навчально-методичному посібнику для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

5. Конвенція Ради Європи № 108 від 1981 року «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text
6. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
8. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
9. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
10. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
12. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
13. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
16. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
17. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

18. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.97 р. №452/97-ВР URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80>

19. Про деякі питання забезпечення документообігу у Верховній Раді України в електронній та паперовій формах: розпорядження Голови Верховної Ради України від 08.02.2021 р. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19/21-%D1%80%D0%B3#Text>

20. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

21. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>

22. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text>

23. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 року № 1861-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>

24. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>

25. Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України №1229/99 від 27.09.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99#Text>

26. Порядок обробки та захисту отриманих від суб'єктів надання інформації персональних даних під час здійснення верифікації та моніторингу державних виплат, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 405 від 03.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D0%BF#Text>

27. Порядок обробки та захисту персональних даних, володільцем яких є Міністерство цифрової трансформації України, затверджений Наказом Міністерства цифрової трансформації України № 72 від 20.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0495-20#Text>

28. Правила забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, затвержені Постановою Кабінету Міністрів України № 373 від 29.03.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF#Text>

29. Case “Guseva v. Bulgaria” (2015). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

30. Справа “Rysovskyy v. Ukraine” (2012). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

31. Case “Lelas v. Croatia” (2010). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

32. Case “Serkov v. Ukraine” (2011). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

33. Case “Surek v. Turkey” (1999). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

34. Case “Renaud v. France” (2010). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

35. Case “Wypych v. Poland” (2005). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

Література

Основна література

1. Svitlana Serohina, Oleksandr Petryshyn, Vitalii Serohin. Decentralization of public power in Ukraine in the context of glocalisation. (Децентралізація державної влади в Україні в умовах глокалізації). *International Comparative Jurisprudence*. 2020. Vol 6, No 2. P.190-200.

2. Serohina S, Bodrova I, Novak A. Delegation of State Powers to Local Self-Government Bodies: Foreign Experience and Ukrainian Realities. (Делегування державних повноважень органам місцевого самоврядування: зарубіжний досвід та українські реалії). *Baltic Journal of European Studies*. Vol. 9: Issue 3. P. 263-285.

3. Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

4. Бодрова І. І. Проблеми імплементації європейських стандартів у

сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 26-48.

5. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 37-55.

6. Болдирєв С. В., Чубарь С.С. Сучасний стан реалізації реформи децентралізованого устрою України: наявні недоліки та труднощі в запровадженні. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2021. № 11. <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-11-7700>

7. Болдирєв С.В., Сидоренко О.О. Теоретично-правовий зміст децентралізації як державницького інституту. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 48 - 61.

8. Величко В. О. Надання адміністративних послуг як функція органів місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків: Право, 2018. Вип. 35. С. 68-82.

9. Гаращук І. В. Сучасні аспекти теоретико-правового забезпечення реалізації принципу субсидіарності в процесі децентралізації в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Х. : Право, 2022. Вип. 43. С.154-164.

10. Державне будівництво і місцеве самоврядування : посіб. для підгот. до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. Харків: Право, 2020. 212 с.

11. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної ; 4-те вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2018. 392 с.

12. Децентралізація державної влади: конституційно-правові аспекти / редкол.: Ю. П. Битяк, І. І. Бодрова, П. М. Любченко [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2019.

192 с.

13. Добровільне об'єднання територіальних громад в Україні / С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова, Любченко П. М., Болдирєв С. В., Лялюк О. Ю., Баранова Л. М., Печений О. П. Х.: ПромАрт. 2017. Вип. 21. 216 с.

14. Конституційно-правове забезпечення реформи децентралізації влади: вітчизняний та зарубіжний досвід / О. В. Петришин, С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова та ін.; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2020. 236 с.

15. Любченко П. М. Муніципальне право України: підруч. Харків : Право, 2019. 512 с.

16. Лялюк О. Ю. Актуальні питання співвідношення контролю та нагляду в системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 56-68.

17. Лялюк О.Ю. Практичні приклади формування та вирішення окремих колізій та правової невизначеності у сфері місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2022. № 43. С. 92-106.

18. Муртіщева А. О. Нормотворча діяльність Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 43. С. 217-228.

19. Муртіщева А. О. Транспарентність у діяльності органів публічної влади: досвід зарубіжних країн. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 602-606. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/159.pdf

20. Омелько І. І. Правове регулювання та практика реалізації форм діяльності депутатів місцевих рад в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. Vol. 3. С. 129-135.

21. Омелько І. І. Форми діяльності депутатів місцевих рад в аспекті їх правового статусу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 71-78.

22. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні : монографія. Харків : Право, 2011. 232 с.

23. Петришина М. О., Петришин О. О. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування : наук. доп. / М. О. Петришина, О. А. Петришин ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держав. буд-ва та місцевого самоврядування. Харків : Право, 2016. 44 с.

24. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія. Харків: Право, 2021. 680 с.

25. Проблеми правового регулювання територіальної організації влади в Україні: монографія / П.М. Любченко, С.Г. Серьогіна, І.І. Бодрова, О.Ю. Лялюк, К.О. Закоморна та ін.; за заг. ред. проф. П.М. Любченка. Харків, 2018. 442 с. URL: <https://dbms.institute/монографії/проблеми-правового-регулювання-тери>

26. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: моногр. / за ред. Ю. М.Тодики. Харків: Право, 2009. 540 с.

27. Серьогін В. О., Серьогіна С. Г. Децентралізація і місцеве самоврядування у контексті зміцнення народовладдя в Україні. *Право України*. 2019. № 10. С. 158-174.

28. Серьогіна С. Г., Бодрова І. І., Петришина М. О. Муніципально-правова політика як пріоритетний напрямок правової політики в умовах реформування територіальної організації влади та європейської інтеграції України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021, № 3. С. 129-143.

29. Серьогіна С. Г., Петришина М.О. Пошук оптимальної державно-правової моделі контролю у сфері місцевого самоврядування та муніципальної нормотворчості: досвід країн ЄС. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . Харків : Право, 2022. Вип. 43. С. 52-74.

30. Соляник К. Є. Реформа місцевого самоврядування в Україні: концептуальні проблеми конституційно-правового забезпечення та перспективи розвитку. *Право України*. 2018. № 5. С. 207-223.

31. Стешенко Т.В., Говоруха Л.С. Державницька теорія місцевого

самоврядування у пострадянській правовій доктрині. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 62-75.

32. Сучасний парламентаризм: український та світовий виміри: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Юрайт, 2018. 200 с.

33. Фролов О. О. Принцип державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування в Україні: конституційно-правове регулювання і практика реалізації: монографія. Харків : Юрайт, 2014. 192 с.

34. Фролов О.О. Формування економічної (матеріально-фінансової) основи як форма державної підтримки й гарантування місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2016. Вип. 32. С. 61-71.

35. Чиркін А. С. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Чехії : монографія. Харків: Юрайт, 2019. 220 с.

Додаткова література

1. Murtishcheva A. The principle of legality as a foundation of modern civil society. Improvement of the legal culture as a basis for the formation of civil society of modern times: collective monograph / O. Borschevska, O. Boryslavska, I. Krushnitska, etc. Lviv-Torun: Liha-Press, 2020. P. 93-109.

2. Tatsiy V., Serohina S. Bicameralism: European Tendencies and Perspectives for Ukraine. *Baltic Journal of European Studies*. Vol.8 Issue 1 P.101-122.

3. Teremetskyi V., Solyannik K, Zakomorna K. Fiscal decentralization of ukraine: search for new approaches for the development of local self-government. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol.2 Issue 37 P.180-189.

4. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 volums / Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 2. *Ukrainian Public Law Doctrine* / ed. by Yu. P.

Bytiak. 864 p.

5. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 volumes / Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 1: Fundamental Theoretical and Historical Jurisprudence / Ed. by O.V. Petryshyn. – London: Wildy, Simmonds and Hill Publishing, 2015. 976 p.

6. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 37-55.

7. Бодрова І. І., Любченко П. М. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування ; редкол. Ю. П. Битяк [та ін.]. Харків: Оберіг, 2012. 64 с.

8. Бодрова І.І. Добровільне об'єднання територіальних громад як конституційна гарантія місцевого самоврядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 76-92.

9. Болдирєв С. В., Стешенко Т. В. Пріоритетні напрями конституційної реформи в Україні в частині децентралізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків: Право, 2017. Вип. 33. С. 60-72.

10. Болдирєв С. В., Чубарь С. С. Впровадження децентралізації в Україні: світовий та європейський досвід. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 36. С. 48-64.

11. Величко В. О. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій в Україні: монографія. Харків : Б. в., 2005. 208 с.

12. Величко В. О. Проблеми функціонування центрів надання адміністративних послуг. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків: Право, 2019. Вип. 38. С. 118-132.

13. Гаращук І.В. Питання ефективного використання ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад. *Державне будівництво та*

місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Х. : Право, 2021. Вип. 41. С. 107 – 119.

14. Закоморна К. О. До питання про визначення терміну "регіоналізація" в сучасній вітчизняній і зарубіжній доктрині. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 49-61.

15. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : монографія. Харків : Одісей, 2006. 352с.

16. Любченко П. М. Народовладдя та місцеве самоврядування: сутність і взаємообумовленість розвитку. *Право України*. 2019. № 10. С. 195-211.

17. Лялюк О. Ю. Основи організації і діяльності місцевих рад в Україні : монографія. Харків: Право, 2008. 287 с.

18. Лялюк О. Ю. Проблемні питання формування територіальної основи об'єднаної територіальної громади в процесі реформування місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. № 35. 2018. С. 83-93.

19. Лялюк О. Ю., Полишин Г. В. Шлях до децентралізації: зарубіжний досвід для України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. № 38. 2019. С. 41-55.

20. Молчанова Ю. Ю. Муніципальне регулювання здійснення членами територіальної громади права на участь у місцевому самоврядуванні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2019. 236 с.

21. Муртіщева А. О. Компетенція уряду в контексті принципу поділу державної влади: сучасні виклики. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2021. Вип. 41. С. 150-162.

22. Муртіщева А. О. Реформа місцевого самоврядування в Україні: досягнення та перспективи. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2018. Вип. 35. С. 264-273.

23. Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С. Транспарентність публічної влади: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Право України*. 2015. № 6. С. 148-156.
24. Омелько І. І. Поняття і класифікація форм діяльності депутатів місцевих рад. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 40. С. 182-200.
25. Омелько І.І. Сесійні форми діяльності депутатів місцевих рад в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2020. Вип. 39. С. 196-210.
26. Петришина М. О. Теоретико-правові проблеми забезпечення надання публічних послуг суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування. *Право та інновації*. 2020. № 2. С. 93-98.
27. Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму : монографія. Х.: Право, 2018. 440 с.
28. Серьогіна С. Г. Напрями вдосконалення правового регулювання місцевого самоврядування в аспекті європейської інтеграції. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. Вип. 3. С.43-48.
29. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Харків : Право, 2011. 768 с.
30. Серьогіна С. Г. Муніципальні права особи: місцеве самоврядування в аспекті прав людини. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 36. С.3-20.
31. Соляник К. Є. Виконавчі органи місцевих рад в Україні: правовий статус і організація роботи : монографія. Харків: Крок, 2004. 255 с.
32. Соляник К. Є. Система джерел муніципального права. *Право та інновації*. 2015. №1. С.142-147.
33. Стешенко Т.В., Пахомов А.В. До проблеми місцевого референдуму: правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал* – електронне наукове фахове видання Запорізького національного університету, 2021. № 11. С.71-75.

34. Чиркін А. С. Характеристика місцевого самоврядування Словаччини в контексті відповідності стандартам Європейської Хартії місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 89-102.

35. Щебетун І.С., Соляник К.Є. Право на мирні зібрання та його обмеження. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 39-46.

Інтернет-ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://kmu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://ccu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
4. <http://president.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://www.auc.org.ua/> – Офіційний сайт Асоціації міст України
6. <http://uaor.org.ua> – Українська асоціація районних та обласних рад
7. <http://vassr.org/index.php/ua/> – Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
8. <http://europa.eu.int/eur-lex> – База даних законодавства ЄС
9. http://www.coe.int/t/Congress/default_en.asp – Офіційний сайт Конгресу місцевих та регіональних влад Європи
10. <http://www.court.gov.ua> – Судова влада України
11. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Сайт Європейського Суду з прав людини
12. <https://www.ombudsman.gov.ua/> – Сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

СЕНМК

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&i

<d=185:derzhavne-bud%D1%96vnicztvo-ta-m%D1%96sचेve-samovryaduvannya&Itemid=151>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*:

- виконувати завдання згідно навчального плану,
- бути присутніми на лекціях, практичних заняттях, колоквиумах та на інших формах навчання,
- здійснювати підготовку до практичних занять, якісно виконувати передбачені письмові завдання,
- брати активну участь в обговоренні питань та завдань на практичних заняттях,
- опрацьовувати обов'язкові літературу та інші інформаційні джерела,
- ознайомитися з правозастосовною практикою,
- якісно виконувати завдання самостійної роботи,
- додержуватися вимог академічної доброчесності, не допускати повторюваності та плагіату,
- дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників навчального процесу,
- бути уважним, зваженим, дотримуватися дисципліни і часових меж лекційних та практичних занять.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*:

- вивчати додаткову літературу з навчальної дисципліни,
- брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри,
- відпрацьовувати пропущені заняття,
- відвідувати консультації викладача з метою уточнення та поглиблення отриманих знань.

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава

Мудрого»

(https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання текстових завдань, вирішення практичних завдань тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента з вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 1; 1,5; 2);
- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводяться наприкінці модулів (колоквіуми, контрольні роботи, тестування). Максимальна оцінка за модульний контроль – 3 бали.

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (анотування прочитаної додаткової літератури, підготовки постатейних матеріалів, підготовка усної доповіді, презентації, підготовки та подання до опублікування наукової статті, тез наукової доповіді чи повідомлення тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит

складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	20 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 19